

Toplumsal Cinsiyet ve İstanbul'da Güvenlik Algısı

Atölyesi Raporu

KADIN
MECLİSİ

HAT

İÇİNDEKİLER

Toplumsal Cinsiyet ve İstanbul'da Güvenlik Algısı Atölyesi	02
Çalışmanın Kapsamı	03
Çalışmanın Yöntemi	05
Çalışmanın Çıktıları	06
Yoksulluk ve İstihdam	06
Güvensizlik ve Tekinsizlik	10
Dayanışma	14
Şiddet, Hak İhlalleri ve Ayrımcılık	17
Sağlık	20
Sonuç	23
Atölye Paydaşları	24

Toplumsal Cinsiyet ve İstanbul'da Güvenlik Algısı Atölyesi

"Toplumsal Cinsiyet ve İstanbul'da Güvenlik Algısı" Atölyesi, İstanbul Kent Konseyi Kadın Meclisi, Koç Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi HAT etkinlikleri ortaklığında ve Futurewell Tasarım Ekibinin "Güvenliği Nakşetmek" adlı İngiltere Northumbria Üniversitesi ile ortak projesi kapsamında düzenlenmiştir.

Rapora Katkı Sunanlar

Özge SUBAŞI

Koç Üniversitesi

Pınar APAYDIN

Koç Üniversitesi

Sena CUCUMAK

Koç Üniversitesi

Zeynep Şölen YILDIZ

Koç Üniversitesi

Deniz ALTUNTAŞ

İstanbul Kent Konseyi
Kadın Meclisi

Tuğçe IŞIK

İstanbul Kent Konseyi

Özlem Gonca AKDAĞ

İstanbul Kent Konseyi

Büşra ÇELİKEL

İstanbul Kent Konseyi

Çalışmanın Kapsamı

HAT, Koç Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi'ndeki akademisyenlerin bilimsel birikimlerinin, farkındalıklarının farklı mekanlarda, ilgilenen herkesle beraber deneyimlenmesi ve dönüştürülmesi üzerinden şekillenir. Çalıştaylar, söyleşiler, gönüllü profesyonel grupların oluşturulması ile yeni katkı alanları tanımlamayı, süregiden içinde görünmeyenlere yeniden bakmayı, heyecan duymayı hedeflemektedir.

Futurewell araştırma grubu, Türkiye'de henüz keşfedilmemiş tasarım, hizmet ve teknoloji alanlarında eleştirel düşünce ve yapı oluşturmayı hedeflemektedir. Mevcut çalışmalar; erişim ve yaşlanma, gelecekte topluluklar ve onların yaratıcı potansiyelleri ve sürdürülebilirlikleri (iş, eğitim, yemek, güzellik, ritüeller) hakkında 'onaran keşifler' içermektedir. Gelecekteki hallerimizi hayal etmek için çok disiplinli yöntemler geliştiren, paylaşan ve uygulayan Futurewell, ortağı olduğu Güvenliği Nakşetmek projesi ile teknolojide tasarım adaleti ve kadın güvenliği düşüncelerini merkeze alarak hem sosyal odaklı hem de akıllı teknolojileri kullanan bir yorgan işleme çalışması yürütmektedir.

Görsel 1. Sosyal medya hesaplarında paylaşılan çağrı görseli.

Kent konseyleri ise, demokratik katılımı kolaylaştırmak ve geliştirmek amacıyla kurulmuş platformlardır. Türkiye'de kent konseyi en önemli 'kurumsal katılım aracı'dır. Kamu kurumlarının, sivil toplumun, meslek örgütlerinin, siyasi partilerin ve muhtarlıkların temsilcileri gibi kent için öneme sahip pek çok aktör kent konseyinde bir araya gelerek kente dair gündemleri ele almaktadır. Bu bağlamda, kent konseyinin temel işlevleri, kentteki çeşitli aktörlerden oluşan bileşenleri ve paydaşları ile kentteki sorunları ortak akıl çerçevesinde tartışmak; farklı paydaşlar arasında uzlaşma ortamları sağlamak; kamu kurumları ile toplum kesimleri arasında yeni köprüler ve diyalog kanalları kurmak; demokratik katılımı geliştirmek ve sivil toplumu güçlendirmektir. Buradan hareketle **İstanbul Kent Konseyi**, İstanbul'u konuşmak, düşüncelerini iletmek isteyen her birey için hazırladığı katılımı artırıcı araçlarla (odak grup çalışmaları, anketler, atölyeler, çalıştaylar, forumlar vb.) bir demokratik katılım alanı oluşturmaktadır.

Bu rapor; 15.03.2022 tarihinde İBB Zeytinburnu Sosyal Tesisleri'nde yapılan katılımcı kafe ve Güvenliği Nakşetmek konulu tasarım çalıştayından yola çıkarak Koç Üniversitesi Futurewell ekibi tarafından oluşturulmuştur. Atölye için İstanbul Kent Konseyi Kadın Meclisi çağrısı tarafından açık çağrı ve duyuru yapılmış ve ulaşılan İstanbul odaklı paydaşlar ile yarım günlük bir oturumda bir araya gelinmiştir.

"Toplumsal Cinsiyet ve İstanbul'da Güvenlik Algısı" konulu Atölye'nin yürütücülüğünü ve moderasyonunu İstanbul Kent Konseyi Kadın Meclisi ve Koç Üniversitesi Futurewell ekibi ortak olarak yapmıştır.

Çalışmanın Yöntemi

“

Bu çalışmada, kolektif bir fikir üretim ortamı oluşturmak ve beyin fırtınası yaratmak amacıyla 'World Cafe' tekniği, erişilirlik ve çoklu katılım da gözetilerek, adapte edilmiş ve 'sosyal tasarım görselleme metotları' kullanılmıştır. Lucy Kimbell ve Joe Julier'in hazırlamış olduğu sosyal tasarım metotları örneği, İstanbul'da toplumsal cinsiyet ve güvenlik konusunda sosyal tasarımlar yapabilmek için adapte edilmiştir. Bu sayede, Futurewell ekibinin düzenlediği katılımcılar planlama toplantılarında paydaşlar tarafından 2020-2021 yıllarındaki raporlar da göz önünde bulundurularak seçilen 5 farklı tema üzerinden kadın güvenliğini tartışmışlardır. Bu temalar: **(1) yoksulluk ve istihdam;** **(2) güvensizlik ve tekinsizlik;** **(3) dayanışma;** **(4) şiddet, hak ihlalleri ve ayrımcılık;** **(5) sağlık** olarak sıralanabilir.

*Rapor boyunca kullanılan "kadın" ve "erkek" gibi doğumda atanan cinsiyet kimlikleri, çalışmaya katılan paydaşların kullanım şeklini birebir yansıtmaktadır. Organizasyon ekibi bir kimliğin diğerine nazaran öne çıkarılmasını ön görmeyen kapsayıcı bir moderasyon yürütmüştür.

TOPLANTI SÜRESİ

'Toplumsal Cinsiyet ve İstanbul'da Güvenlik Algısı' konulu atölye çalışması yarım gün sürmüştür.

Çalışmanın Çıktıları

Bu bölümde, yoksulluk ve istihdam; güvensizlik ve tekinsizlik; dayanışma; şiddet, hak ihlalleri ve ayrımcılık; sağlık konularında çıkan sonuçlar özetlenmiştir.

“ Yoksulluk ve İstihdam

Yoksulluk ve istihdam başlığı; kadınlar için İstanbul'daki güvenlik algısı perspektifiyle istihdam açısından problemlerinin ve ekonomi, politika, sosyo-kültür, teknoloji, çevresel ve eğitim kategorilerinde çözüm önerilerinin konuşulduğu bir masa olmuştur. İlk olarak yoksulluk ve istihdam başlığı altında, kadınların çok farklı açılardan yüzleştikleri, gözlemledikleri, deneyimledikleri yoksulluk ve istihdam sorunları ve sorunların yanısıra iyi işleyen örnekler hakkında katılımcılarla birlikte iki farklı masada konuşulmuştur. Farklı bağlamlardan sorunların dile getirildiği Sorunu Tanımlamak bölümünde, belirtilen her bir sorun moderatör tarafından not edilmiştir. Böylece, iki farklı masa katılımcılarının aktardıklarından “Yoksulluk ve İstihdam” başlığında 5 sorun kategorisi ortaya çıkmış, aynı zamanda ortaya çıkan tüm sorunların birbirleriyle oldukça ilişkili olduğu görülmüştür. Bunlar sırasıyla şöyledir; **sistemsel sorunlar; bakım emeği sorunları; küresel kriz sorunları; sosyal yardım sorunları; mesleki sorunlar.**

Sistemsel sorunlar alt başlığında, kadın yoksulluğu ve istihdamına yönelik sorunların kanunlar açısından yetersizliği konuşulmuştur. Bazı sorunların sistem prosedürlerine takıldığı, bazı kanunların bu sorunları çözüme ulaştırmakta yetersiz kaldığı ve hatta engellediği dile getirilmiştir. Örnek olarak, kadınların kayıt dışı ekonomide, kaçak, sigortasız ve güvencesiz çalışma biçimlerinde daha fazla yer aldıkları; göçmen kadınlar için ise, bu oranın %99'a vardığı söylenmiştir. Kadınların yarım gün veya sigortasız çalışmayı tercih ettikleri ifade edilmiş; ancak güvencesiz çalışmanın yol açtığı gelir, güvence ve emeklilik hakkı kaybına da vurgu yapılmıştır. Ekonomik güvencesizliklerin ortaya çıkardığı psikolojik baskıdan kişinin yakını olan eş, baba, kardeş gibi kişilerin etkilendiği de dile getirilmiştir.

Bakım emeği sorunları alt başlığında, kadınların yakın çevresine sağladığı bakım hizmetinin neden olduğu problemlerden bahsedilmiştir. Toplumsal cinsiyet rolleri dağılımında bakım sağlama görevinin kadın tarafından yerine getirilmesine yönelik beklenti ve baskının, kadın istihdamına ve yoksulluğuna olan olumsuz etkilerinden örnekler verilmiştir. Kadınların çocuklarını bırakabilecekleri mahalle kreşlerinin, engelli çocuk bakım merkezlerinin olmaması veya sayıca yetersiz olması, kadınların iş hayatında yer almalarının önünde büyük bir engel teşkil etmesi konu edilmiştir. Yoksulluğun derinliğine dikkat çeken başka bir örnekte, kadınların engelli çocuklarını okula göndermek yerine, onlara kendileri bakmayı tercih ederek maddi yardımdan faydalanmak istemeleri

ve bunu yoksullukla mücadeleye yönelik bir strateji olarak görmeleridir. Kadınların ya da annelerin seçime zorlandığı ifade edilmiş ve kadınlara dayatılan şartların ve geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinden gelen beklentilerin kadının yerinin ev olması gerektiği sonucunu doğurduğu da yorumlanmıştır. Aynı şekilde sadece çocuk bakımı sağlayan kadınların değil, yaşlı bakımı sağlayan kadınların da benzer sorunlarla karşılaştığı vurgulanmıştır. Dolayısıyla, kadın istihdamını artırabilmek için kadının ücretsiz bakım emeğinin kurumsallaşması gerekliliği öne çıkmıştır.

Öneri 1: Yoksulluk ve istihdam konusunda geçici ve kısa vadeli çözümler sunan hizmetler değil; kadının istihdamının sürekliliğini sağlamak için kalıcı çözümler bulunması, süreçlerin kapsayıcı bir şekilde yaratılması ve sürdürülmesi.

Küresel kriz sorunları alt başlığında, pandemi gibi kriz anlarında, özellikle ekonomik anlamda toplumun en kırılgan kesimlerinin kadınlar olduğuna dikkat çekilmiştir. Krizin kadınların omuzlarındaki maddi ve manevi yükü artırdığı söylenmiştir. Özellikle tek yaşayan kadınların bazen öz bakımlarını gerçekleştirmekte bazen de ekonomik sürdürülebilirliklerini sağlamakta zorlandıkları ifade edilmiştir.

Sosyal yardım sorunları alt başlığında, yoksulluk kriterlerinin gerçeği yansıtmadığı konusuna değinilmiş; sosyal yardım

ve daha kapsayıcı çözümler sunulması gerektiği belirtilmiştir. Bu soruna örnek olarak, üzerine taşınır veya taşınmaz mal varlığı kayıtlı olan kadınların, herhangi bir ekonomik gelirleri bulunmasa bile, sosyal yardım kriterlerine uygun olmadığı için yardımdan faydalanamadığı dile getirilmiştir. Aynı zamanda, kira artışlarına nazaran sosyal yardım gelirlerinin yetersiz kaldığı ve bu durumun yoksulluğu derinleştirdiği belirtilmiştir.

Son kategori olarak **mesleki sorunlar** alt başlığında ise, kadınların çalışma hayatlarında karşılaştıkları çeşitli sorunlar hakkında konuşulmuştur. Sosyal yardım kriterlerinde olduğu gibi istihdam ofislerinin kriterlerinin çoğunun kadını çalışmaktan alıkoyduğu belirtilmiştir. Buna örnek olarak, işe alım sırasında 40 yaş sınırı sorununa değinilmiş, kadının işgücü piyasasındaki yerinin azalmasında yaş sınırının önemli bir engel olduğu söylenmiş, "illa tığ işi mi yapmamız gerekiyor geçinebilmek için?" gibi bir cümleyle kadınların güvenceli istihdam olanaklarından nasıl uzaklaştırıldığına dikkat çekilmiştir. Ancak, bazı kadınların çalışmak istedikleri sektörleri kendilerinin sınırlandırdıkları, özellikle temizlik ve ofislerde çay servisi gibi işlere daha çok ilgi gösterdikleri, bunun da istihdam seçeneklerini oldukça sınırlandırdığı söylenmiştir. Bu sosyal olgunun temelinde, bu işlere başvuran kadınların çoğunluğunun bir mesleği ve yeterli mesleki eğitimi olmadığı belirtilmiştir.

Bunun başlıca nedeninin kadınların farklı sektörlerde görev alabilecek şekillerde eğitilmediği ve geleneksel, toplumsal cinsiyet rolleri içerisinde sıkıştırıldıklarına dair yorum getirilmiştir. Belirtmek gerekirse, toplumsal cinsiyet rolleri kapsamında kadınlara biçilen roller ve mesleklerin çoğu ne yazık ki enformel sektörde çalışmayı kadınlara dayatmaktadır. Göçmen kadınların da yoğun çalıştığı hazır giyim ve bulaşıkçılık gibi sektörler buna örnek olarak verilmiştir. Sonuç olarak kadınların yoğun olarak istihdam edildiği meslek ve sektörlerin toplumsal cinsiyetle alakalı olabileceği konusu konuşulmuştur. Göçmen kadınlara sunulan kötü ve yetersiz çalışma şartlarının Türkiye vatandaşı kadınları da olumsuz etkilediğinden ve bu durumun kadın dayanışmasını engellediğinden bahsedilmiştir. Son olarak da trans-kadınlar için destek mekanizmasının yetersiz olduğu ve istihdama yönelik olarak önemli bir sorun teşkil ettiği örneği verilmiştir.

Öneri 2: Yoksullukla başa çıkabilmek için kadınlara çeşitli ve geleneksel cinsiyet rolleri dışında eğitimler verilmesi.

Öneri 3: Meslek edindirme kurslarının açılması veya kurs sayısının artırılması.

Öneri 4: Kadın emeği pazarları, kadın kooperatifi gibi çalışmaların kent konseyleri ve dernekler tarafından desteklenmesi, sayısının artırılması, tanıtım ve duyurularının yapılması.

Öneri 5: Kadınların bilgiye ulaşabilmeleri için dernek ve kooperatifler hakkında bilgilendirilmesi ve bu organizasyonlara yönlendirmeleri yapılması.

3. masaya geçildiğinde, önceki masalarda konuşulan sorunlar katılımcılara özetlenmiş, ekleme yapmak isteyip istemedikleri sorularak, konuların kapsayıcı olduğu bağımsız grup tarafından onaylanmıştır.

Görsel 2. Yoksulluk ve istihdam masası.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Katılımcılara ekonomi, politika sosyo-kültür, teknoloji, çevre ve eğitim bağlamlarında **“Yoksulluğu önleme ve istihdam için değişimi ne getirir?”** sorusu sorulmuştur. Önümüzdeki 5-10 yıl gibi yakın bir geleceği kapsayacak şekilde belirlenen sorunlara hep birlikte olası çözüm önerileri üretilmiştir. Önerilen çözümler çoğunlukla ekonomi, eğitim, sosyo- kültür kategorileri etrafında şekillenmiştir.

Ekonomi odaklı çözümler kapsamında, 'yoksulluğu önleme ve istihdam' için önerilen çözümlerden ilki, ücret eşitsizliğini ortadan kaldırmak olmuştur. 'İstihdam edilsek bile yoksuluz, çünkü kadınız.' şeklindeki görüş, gerek kadınların çaresizliğini, gerekse kadın-erkek eşitsizliğine yönelik dikkat çekmek istedikleri noktayı ortaya koymuştur. Dolayısıyla, istihdam ve ücretlendirmede cinsiyet temelli ayrımcılığın ortadan kalkması gerektiği savunulmuştur. Öte yandan, çeşitli nedenlerden ötürü evde üretim yapmak zorunda kalan kadınların ürettiği emeğin kooperatif destekleriyle sisteme sokulması gerektiği ve her kadının devlet güvencesi altına alınması gerektiği önerilmiştir. SGK'nın çalışmayan kadınları da desteklemesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, kadınların şirket kurması, kendi işinin sahibi olması ve kadın yöneticilerin desteklenmesi gerektiği tekrarlanmıştır. Ülkemizdeki ekonomik kriz ve yoksulluk göz önüne alındığında, okullarda aile

ekonomisi dersinin müfredata konulmasının bir gereklilik haline geldiği belirtilmiştir. Bunun yanında, hane bazlı sosyal yardımın kadının ve ailenin yararına kullanılmadan erkeğin tahakkümü altına geçtiği ve kadınların dezavantajlı konuma düştüğü ifade edilmiştir.

Politika odaklı çözümler kategorisinde ise yerel yönetimlerin haricinde devlet politikalarının önemi tekrarlanmış; yerel yönetimlerin tüm sorunları çözmeye gücü yetmediğinin, kanunlara etki edecek şekilde devlet politikalarının güçlendirilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir.

Sosyal ve kültürel odaklı çözümler için tartışılan çözümlerden ilki, sosyal yardıma ihtiyacı olmayan kadınları tespit etmek ve insani yapabilirliklerinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması gerektiği olmuştur. Buna paralel olacak şekilde, toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılığın ne yazık ki var olduğunu kabul etmek ve topluma bunu kabul ettirmek gerektiği söylenmiştir. Çocuğu olan kadınlar için yeteri sayıda kreş açılması gerektiği vurgulanmış, kadınların istihdama katılabilmeler için kreşlerin ve oyun evlerinin ücretsiz olması gerektiği önerilmiştir. Yaşlı ve çocuk bakımlarının kurumsallaşması gerektiğinin bir kez daha altı çizilmiştir. Dünya nüfusunun giderek yaşlandığı ve buna yönelik sosyal politikalar üretilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Açıkça belirtmek gerekirse, kadının ekonomik özgürlüğünü kazanabilmesi için, yaşlanan nüfusun

bakımından özgürleşmesi, kamu eliyle bakım hizmetleri verilmesi ya da yaşlı bakımının bir sektör haline getirilmesi gerektiği paylaşılmıştır. Bu kapsamda, var olan veya yürürlüğe sokulacak imkânların yaygınlaştırılması gerektiği söylenmiştir. Kadınların birçoğunun faydalanabileceği imkânlardan haberdar olmadığı ve buna yönelik bilgi yayma çalışmalarının yapılması gerektiği önerilmiştir. Bunun için eğitim verilebileceği, çeşitli yollarla bilinçlendirme çalışmaları yapılabileceği, televizyonlarda kamu spotu reklamları yayınlanabileceği konuşulmuştur. Elbette, sivil toplumun da bu bilginin yaygınlaşmasında başat rollerden birini oynayacağı kuşkusuzdur.

Teknoloji odaklı çözümler için getirilen öneriler kapsamında, kadınların ürettiği el emeğinin satışının sağlanması amacıyla interneti verimli ve yeterli kullanmaları gerektiği söylenmiş, bu amaç için 'Dolap' gibi platformların uygunluğundan bahsedilmiştir. Bu kapsamda verilecek ücretsiz eğitimlerin ve teknolojik altyapının

sağlanmasının oldukça isabetli olacağı aşikârdır. Teknoloji üretim sektörünü domine eden eril zihniyetin değişmesi, kadınların sadece teknoloji kullanıcısı değil, teknolojiyi üreten pozisyonda olması gerektiği de ayrıca dile getirilmiştir.

Çevresel odaklı çözümler bölümünde, gerek özel alan gerekse kamusal alanda temizlik görevinin kadınlar tarafından üstlenilmesi sebebiyle, çevresel etkiler hakkında kadınların bilinçlendirilmesi gerektiği öne sürülmüştür.

Son olarak **eğitim odaklı çözümler** bağlamında, kız çocuklarının okullaşma oranının artırılması gerektiği savunulmuş, teşvik politikalarının değiştirilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. Toplumsal cinsiyet ve bu kapsamda eşitlik eğitimi dersinin tekrar eğitime konması gerektiği fikri paylaşılmıştır. En önemlisi, çocuğun çevre, toplumsal cinsiyet, sosyo- kültürel yapı, ekonomi vb. yukarıda değinilen her kategori bağlamında eğitilmesi gerektiği özellikle vurgulanmıştır.

Görsel 3. Atölye

“ Güvensizlik ve Tekinsizlik

Yapılan araştırmalarda güvensizlik ve tekinsizlik algısının kadınların kent deneyimini önemli ölçüde etkilediği ortaya çıkmaktadır. Bu deneyimin ana belirleyicisinin toplumsal cinsiyet eşitsizliği olduğunun katılımcılar tarafından altı özellikle çizilmiştir. İstanbul Kent Konseyi Kadın Meclisi tarafından da sürekli vurgulandığı üzere, **İstanbul Sözleşmesi**'nin önemi ve **“Güvenli Kentler”** kavramı atölye boyunca öne çıkmıştır.

Atölye boyunca, kamusal mekânların daha çok erkeklere göre tasarlanmış ve ayrıca onlar için ayrılmış olması, kadınlar için güvensizlik ve tekinsizlik deneyimlerinin ev içinde başlayıp, sokak, mahalle ve kent ölçeğinde genişleyerek devam ettiği gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Bunun yanında, ev içindeki şiddet vakaları, kadınların ev içinde dahi tehlike altında bulunabileceği ve güvensizliği deneyimlediklerini göstermiştir. Bunun yanı sıra, evde erkek olmadığı zaman, özellikleri geceleri, kadınların kendilerini güvende hissetmedikleri konuşulmuştur.

Sokak ve mahallelerde, kadınların toplu taşıma araçlarını kullanırken ya da sokaklarda yürürken, saate ve karanlığa göre hareket etmek zorunda kaldıkları, özellikle kalabalık erkek gruplarının yanından geçerken tekinsiz hissettikleri sıkça paylaşılan deneyimler arasındadır. Kadınların, geceleri de mahallelerde kendini güvende hissetmek ve özgürce var olabilmek isteği yoğun bir biçimde ortaya çıkmıştır. Buna bağlı olarak, kadınların daha çok şehir merkezinde olan semtlere yönelmek istemesi, ancak şehir

merkezinde oturmanın ekonomik olarak da zorluklarının olmasından bahsedilmiştir.

Öneri 6: Şehir içinde güvenli alan tanımı yapılması ve oluşturulması.

Öneri 7: Güvenlik algısının bireyler ve kurgulanmış mekânların desteği ile sürekliliğinin sağlanması. Örneğin kolluk kuvvetlerinin mahallelerde etkin bir şekilde güvenliğe destek vermesi; mahalle içlerinde ve ara sokaklarda ışıklandırma çalışmaları yapılması.

Güvensizlik deneyimi konuşulurken, kültürel ve sosyal deneyimin konuşulması, aynı zamanda kadın eğitim ve istihdamı meselelerinin tekrar vurgulanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra, adalet sistemine olan güvensizlik öne çıkan temalardan biri olmuştur. Adalet sistemiyle ilgili iyi hal indirimlerinin erkeklerin işleyeceği şiddet suçlarında verilecek cezayı “göze alma” halini teşvik ettiği ve kadınların maruz kaldığı güvensizliklerin ve tekinsizliklerin desteklendiği konuşulmuştur. Yaptırımların caydırıcı olmaması, ceza almama durumu ve **“erkek”** odaklı adalet sistemlerinin kadın

Görsel 4. Atölye

güvenliğine yönelik oluşturduğu tehdit ortaya konmuştur. Toplumsal yapı ve dinamiğin değişmesi de konuşulan konulardan biri olmuştur. Ülkedeki göç politikalarına bağlı olarak mahallelerde yaşanan sosyal uyumsuzluk ve kültürel gerilim sorunlarının da mahallelerdeki kadın güvensizliğini arttırdığına yönelik bir kanı oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra, mahalle kültürünün ve mahalle içindeki tanışıklıkların güvende olma deneyimine olumlu katkı sağladığı konuşulmuştur. Ek olarak, mahalle ortamında “kadının korunması gerektiği” bakış açısına sahip erkek bireylerin de taciz suçu işleyebildiği vurgulanmıştır. Bu noktada, sosyal çalışmacıların, kadın hakları savunucularının, güvensizlik ve şiddet konusunda uzman meslek elemanlarının işbirliği yapmasının önemi vurgulanmıştır. “Mor Otobüs” örneğinde olduğu gibi, kadınlara merkezden en uzak köşede bile ulaşmayı hedefleyen, onlara mahalle içlerinde yapılan bilgilendirme ve farkındalık çalışmalarının faydaları ortaya konmuştur.

Öneri 8: Mahalle içinde, tanışma ve dayanışma ortamlarının oluşacağı bir araya gelme etkinlikleri düzenlenmesi. Daha tecrübeli olan kadınların, genç kadınlara deneyim paylaşımı sağlaması, olumlu etki yapabilecek köprülerin kurulması.

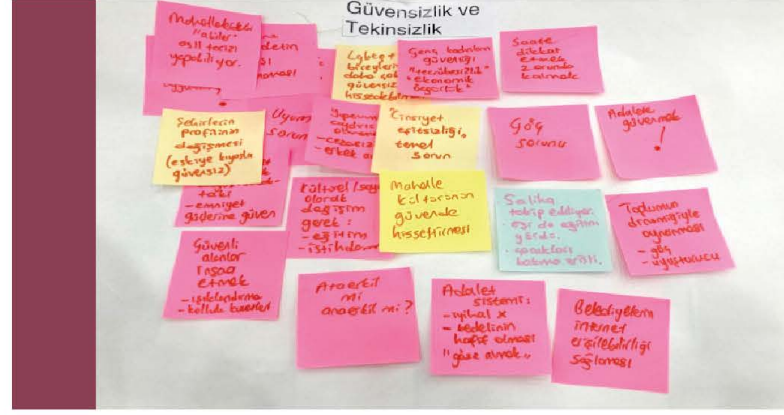
Öneri 9: Mahalle içinde kadınların oluşturdukları güvenlik zincirlerinin sistemli ve kapsayıcı bir şekilde organize edilmesi. Bununla ilgili her mahalle için, bir “güvenlik planlaması” yapılması, örneğin, kadınların birbirlerine “güvende değilim” mesajı vermesi için ortak bir işaret belirlenmesi.

Öneri 10: Mahallelerde sosyal dayanışmayı güçlendirme çalışmaları yapılması. Örneğin sosyal çalışmacıların mahalle içlerinde kadınları güvensizlik ve şiddet deneyimledikleri durumlarda neler yapabilecekleri, haklarının neler olduğu vb. konularda bilgilendirmesi. Sosyal çalışmacılar tarafından özellikle daha önce şiddet deneyimi olmuş kadınları düzenli aralıklarla ziyaret edecek ya da kontrol edecek kapsayıcı bir sistem oluşturulması.

Öneri 11: Kades ve Kırmızı Işık gibi uygulamaların kullanımının yaygınlaştırılması, farklı sosyo-kültürel ve ekonomik statüye sahip kadınlara erişilebilir olarak sunulması. Bunun için, belediyelerin sokaklarda ücretsiz internet imkânı da sunması.

Farklı sosyo-ekonomik ya da kültürel kimlikler üzerinden **kesişimsellik kavramı** da atölye boyunca öne çıkmıştır. Ayrıca, LGBTIQ+ bireylerin ve engelli bireylerin güvensizlik deneyimleri ve şehir içinde özgür bir biçimde var olamama durumları da konuşulmuştur.

Görsel 5. Atölye notlarından örnekler

Hikâye

Vaka analizi yapıp, sorun ve öneri tespitini somutlaştırmak adına, atölye boyunca güvensizlik ve tekinsizlik ile ilgili ortaya çıkan tüm deneyim ve öneriler hikâyeleştirilerek bir araya getirilmiştir.

Karakter:

Saliha, 2 çocuk sahibi bir kadındır. Saliha'nın çocuklarından biri engelli ve sürekli olarak ona bakım vermesi gerekiyor. Kocasıyla yaşadığı bir tartışma sonucunda kocası Saliha'ya doğru bir vazo fırlatıyor vazo Saliha'ya gelmiyor; ancak yine de kendini artık evde güvensiz hissediyor. Ama şiddete uğradı mı yoksa uğramadı mı emin değil.

Ne yapılabilir?

Öncelikle, Saliha'nın yaşadığı deneyimi şiddet olarak tanımlayabilmesi için desteğe ihtiyacı olabilir. Saliha'nın bilgilendirme ve farkındalık eğitimlerini alabilmesi için de, bilgilendirme merkezine/ sosyal hizmet merkezine çocuğu ile birlikte gidebilmesi gerekiyor. Dolayısıyla, bilgilendirme merkezlerinde, sosyal hizmet merkezlerinde çocuklar için bir alan sağlanmalı. Daha sonra, Saliha'nın ne istediğinin belirlenmesi, bunun için de haklarını bilmesi gerekir. Boşanmak istiyorsa buna göre bir hukuki destek sağlanmalı ya da istemiyorsa ama ayrı evde yaşamak istiyorsa, buna göre ekonomik bir destek sağlanmalı. Bunun yanında, Saliha'nın çalışmak isteyip istemediği belirlenmeli. İstiyorsa, istihdam olanakları konusunda destek verilmeli. Güvensizlik ve şiddet deneyimiyle ilgili tüm yasal haklarını bildiğinden ve onlara ulaşabildiğinden emin olunmalı. Bu süreçte, Saliha'nın istek ve ihtiyaçları gözetilerek, sosyal destek hizmetleri ve hukuki destek verenler de bir arada çalışmalı.

“

Dayanışma

Atölye süresince kadın güvenliği bağlamında 'dayanışma' bir süreç olarak ele alınmıştır. Bu süreç somut eylem (kitapçık dağıtımı ile bilgilendirme, stantlar aracılığıyla yetkililere ulaşma vb.) ve örtük dayanışma (hemcinsiyle göz teması) örnekleri içermektedir. Tüm bu süreç öncesinde, kadınların haklarını bilmemeleri, bilgilendirilmeleri için yapılan ve yapılabilecek çalışmalar konuşulmuştur. İstanbul Kent Konseyi Kadın Meclisi tarafından yapılan bilgilendirme çalışmaları (Mor otobüs, broşür dağıtımı, acil telefon numaralarını içeren kartvizit vb.) örnek gösterilmiştir. Bu tür somut dayanışmalara hangi paydaşların nasıl dâhil olabileceği ve dayanışma sürecinin nasıl yönetilebileceğine dair detaylar haritalama metodu kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır.

SORUNLAR

Şiddete maruz kalma anında dayanışma

Sokakta, takside ortaya çıkan örtük dayanışma örneklerine dayanarak şiddete maruz kalma anında evde kadının komşusuyla, sokaktan geçen biriyle veya bir yetkiliyle nasıl dayanışabileceği tartışılmıştır. Bu konu etrafında, kadının telefon dışında kullanabileceği farklı ihbar ya da bilgilendirme yöntemleri ve yardım isteyebileceği insanlar düşünülmüştür.

Öneri 12: Mahallede birlikte kararlaştırılmış semboller, aksiyonlar aracılığıyla kadınlarının ihtiyaç anında mahallesindeki komşularından yardım isteyebileceği örtük dayanışma modellerinin oluşturulması.

Öneri 13: Bekçi gibi mahallelerde görevli kimselerin kadın güvenliği konusunda bilgilendirilmesi ve güvenlik sağlamada rol alması.

Kadınların **Alo İhbar Sosyal Destek Hattı (183)** üzerinden ne tür yardımlar talep edebilecekleri bilgisine sahip olmadıkları aktarılmıştır. Bu nedenle, kolluk kuvvetinin yanı sıra, sosyal destek ve rehberlik talep edebileceklerine yönelik bilgilendirme yapılmasının da öne çıkarılması gerektiği tartışılmıştır.

Öneri 14: Hangi kuruma nasıl başvurabileceği, ne gibi destek alınabileceği ve alınabilecek destek çeşitlerine yönelik bilgilendirmenin belirlenen dayanışma noktalarında kadınlara aktarılması. Bu aktarımlar web siteleri ve kitapçıklar aracılığıyla yapılabilir.

Dayanışmak için gidilen paydaşlar

Şiddete maruz kalan bireylerin genellikle güvenilir buldukları ve yetkisi olduğuna inandıkları için muhtarlık gibi yerel yönetimler, kent konseyi ofislerinin iletişim kurdukları ve yardım istedikleri iletilmiştir.

Kadın muhtarların şiddet gören kadınları ilgili kurumlara yönlendirmede önemli bir rolü olduğu ortaya çıkmıştır. Kadınların, kadın muhtarları hem bir hem cins hem de yardımcı olabilecek, anlayabilecek ve mekânsal anlamda yakınında olması sebebiyle ulaşılabilir bir kişi olarak gördüğü paylaşılmıştır.

Öneri 15: Bilgilendirme konusunda aktif rol alan muhtarların ve Kent Konseyi ofislerinin sosyal çalışmacı, psikolog ve avukatların kullanımına açık olması.

Öneri 16: Bilgilendirme konusunda, aktif rol alan muhtarların ve Kent Konseyi ofislerinde bir kadının deneyimleyeceği dayanışma sürecinin (bir kitapçık aracılığıyla) yardım almak isteyen bireye aktarılması. Bu süreç yardım alabileceği yerlerden başlayarak, sığınma evi ve sonrasında yaşamını şekillendirme sürecini açıklayıcı nitelikte olmalıdır.

Dayanışma beklentisiyle gidilen kadın sığınma evlerinin güven teskin etmeyen bir intiba bıraktığından bahsedilmiştir. Sığınma evlerinin sığınan bireyin orada kalmaya alışmaması için pozitif bir deneyim yaratmamayı amaçlayan bir mekân olarak konumlandırıldığı/tasarlandığı iletilmiştir. Hatta yardım isteyen kadınların yakınlarındaki bireylerin sığınma evlerinde kötü deneyimler yaşadıklarını bildikleri için sığınma evlerinde kalmak istemedikleri vurgulanmıştır. Kadınlar için oluşturulmuş bu güvenli alanın kadınlara güvenli

hissettirmemekle birlikte, sığınma evinden ayrıldıktan sonra yaşamlarını sürdürmesini destekler nitelikte olmadığından da bahsedilmiştir.

Öneri 17: Kadın sığınma evlerinde oluşturulan alanın kadının gerek psikolojik iyileşme sürecini, gerekse kişisel gelişim ve güçlenme sürecini destekler nitelikte tasarlanması. Sığınma evine yerleşme, barınma, kurumdan ayrılma ve kendi yaşamını oluşturma sürecinin sığınma evinde kalacak olan kimseye aktarılması.

Öneri 18: Sığınma evlerinde kalınan süre boyunca sığınan bireye istihdam sağlanması için yönlendirme yapılması. Kadın istihdamını desteklemek amacıyla küçük atölyeler, kooperatifler arasında ağlar oluşturulması. İstihdam sağlandıktan sonra mümkün olduğunca sigorta takibinin yetkililer tarafından yapılması oldukça önem arz etmektedir, çünkü; işe ihtiyacı olan kadınların sigortasız çalıştırılması çok yaygın görülen bir durumdur.

Görsel 6. Dayanışma masası.

Öneri 19: Kadın sığınma evinden ayrılan bir bireyin, kimliği gizli kalmak ve can güvenliği sağlanmak kaydıyla, yaşamını kurması için mahalleler içerisinde paylaşıma dayanan mekânlar ve sistemler kurulması (Buna örnek olarak Maltepe Belediye'sinin ikinci el mağazasından bahsedilmiştir.)

Dayanışmak için paydaşlara erişim

Şiddete maruz kalan bireylerin hangi dernekten ne tür bir destek alabileceği konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği görüşü paylaşılmıştır. Derneklerin hangi konuda yardım ettikleri, ne tür bir destekte bulunabilecekleri çevrimiçi (web siteleri gibi) ve fiziki ortamda (muhtarlık gibi) aktarılmalıdır. Bu bilgileri içeren çevrimiçi alanlar olduğu fakat aktif olarak güncellenmedikleri belirtilmiştir.

Öneri 20: Aktif derneklerin rollerinin ve telefonlarının haritalandırılarak çevrimiçi ve fiziki ortamlarda dayanışmak isteyen bireylere erişilebilir hale getirilmesi. Çevrimiçi alanların aktif olarak güncellenmesi ve topluma erişilebilir hale getirilmesi.

Öneri 21: Destek için gidilen muhtarlık, kent konseyi ofisleri gibi fiziki alanlar belirlenmesi ve bu alanlarda derneklerin rolleri ve verebilecekleri desteklerin kitapçık gibi tasarımlar aracılığıyla aktarılması.

Farkındalık Çalışmaları

Şiddete eğilimi olan, bilinçlenmek ve yardım almak isteyen bireylerin gidebileceği ve destek alabilecekleri merkezlerin varlığının dayanışmada bir rolü olabileceği belirtilmiştir. Bunun yanı sıra dayanışma süresince erkeklerin rolünün de vurgulanması, onlardan destek görmenin ve onlara da destek olmanın önemli olabileceği tartışılmıştır.

Öneri 22: Şiddete eğilimi olan bireyin bilinçlendirilmesi ve yardım alabilmesi için güvenli ve şiddetsiz alanlar oluşturulması.

“ Şiddet, Hak İhlalleri ve Ayrımcılık

Şiddet, hak ihlalleri ve ayrımcılık başlığı toplumsal cinsiyet ve İstanbul'daki güvenlik algısının var olan sorunların kümelenmesi, etkilenen grupların tespiti, sorunlara özgü sosyal ve kültürel eksikliklerin olup olmadığı, varsa iyi örneklerin listelendiği bir masa olmuştur. İlk olarak, şiddet, hak ihlalleri ve ayrımcılık başlığı altında, katılımcılarla birlikte **iki farklı masada** katılımcıların çok farklı açılardan yüzleştikleri, gözlemledikleri, deneyimledikleri sorunlar ve sorunların yanısıra iyi işleyen örnekler hakkında konuşulmuştur. Farklı bağlamlardan sorunların dile getirildiği **Sorunu Tanımlamak** bölümünde ortaya konan her bir sorun moderatör tarafından not edilmiştir. İki farklı masanın katılımcılarının aktardıklarından 'şiddet, hak ihlalleri ve ayrımcılık' başlığında **4 sorun kategorisi** ortaya çıkmıştır. Ancak ortaya çıkan tüm sorunların birbirleriyle çok ilişkili olduklarını belirtmek gerekir; bu nedenle sorunlar daha sonra birbiri ile hikâye örgüsü oluşturacak şekilde değerlendirilmiştir. Sorunlar sırasıyla şöyledir: **(1) hak arama ve hak tanımlama eksiklikleri, (2) kurumlar kaynaklı sistemsel sorunlar, (3) sosyo- kültür kaynaklı baskı ve ayrımcılık (örneğin: yaygın konuşulan dile yönelik yetersizlik ve ayrımcılık), (4) bilgi ve eğitim eksikliği.**

Bu çalışma başlığında iki masada ortaya çıkan sorunlar üçüncü bir masada katılımcılara okunmuştur. İlk aşamanın sonunda, üç ayrı masadan toplam yaklaşık 30 kişinin ortak görüşü ile şiddet, hak ihlalleri ve ayrımcılık konusunun herhangi bir sosyo-kültürel ya da ekonomik statü ayrımı yapılmaksızın ve ayrıca ev, iş veya kamusal mekân fark etmeksizin her grubun başına gelen bir durum olduğu ifade edilmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında sorunlar daha detaylı bir şekilde ele alınmış, sosyo-kültürel sebepler, en çok etkilenen gruplar ve iyi örnekler gözden geçirilmiştir.

SORUNLAR

Katılımcılar, sorunların temelinde sistemsel anlamdaki eşitsizliğin yarattığı

güvensizliklerinin, yargının ve karar mercilerinin toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık yapabileceği düşüncesinin kısıtlayıcılığının (ceza indirimleri, serbest bırakma ve şikâyete rağmen işleme almama), toplumsal norm ve ritüellerin eril bir diretmeye dönüşmesi ve eşitsizlik yaratmasının (cenaze, miras, evde bakım gibi konularda var olan düzenlemeler) yattığını belirtmiştir. Kadınların iş hayatında mobbinge maruz kalması, her alanda farklı şekillerde ortaya çıkan şiddeti tanımlayamaması, patriyarka sebebi ile politik savunuculuk ve bilginin paylaşımını ve yayılmasını örgütleyememek diğer sebepler arasında sayılmıştır.

Pandemi sürecinde güvenlik sorununun artışı, tedbir kararı alınmasına yönelik isteklerin artması, özdeneyim, bireysel

destek ve danışma eksikliği konuşulan sorunlar arasında olmuştur. Şiddet ve ayrımcılık kapsamındaki tanımların erişilebilir olmaması, kadın haklarına yönelik bilgilendirmeye erişim ya da uygulama talebinde yaşanan aksaklıkların tanımlanamaması, failer ve arka plana yoğunlaşırken temel insan haklarına dönüş yapılmaması (yaşam hakkı ihlali) konuşulmuştur. Özgürlük ve güvenlik kavramlarının karşı karşıya getirilmesi durumunda, kadınlar tarafında bunun sorgulanabileceği yetkinliklerin bulunmaması ortaya konmuştur.

Genel olarak bilgi edinme hakkına erişememek, örneğin basit gibi görünse de başvuru prosedürlerinde (örneğin. Boşanma talebi) süreci ve haklarını bilmemek veya sığınma evi başvurularında mülki idari amirlerince gerekçesiz ret yaşayan bireylerin yine haklarını bilmemesi sonucu maruz kaldığı ayrımcılığı tanımlayamaması, hak tanımlama ve talep etme konusunda bir eğitim serisinin gerekliliğini ortaya koymuştur.

Öneri 23: Hak tanımlama ve talep etme konulu eğitim serisi oluşturulması. Bu eğitim, beden tanımlama ve beden bütünlüğü gibi kişinin bedeninden başlayarak şiddetin ne olduğunu tanımlaması ve devamında kadının insan hakları konulu eğitimlerin farklı gruplara uygulanmasını içerebilir (65+, mülteciler, genel, sığınma... gibi).

Etkilenen Gruplar

Kırılğan gruplarda başlangıçta belirlenen sorunların farklı örneklerle daha net hale

geldiği belirtilmiştir. Sığınmacı kadınların yaşadığı sınır dışı edilme korkusu; temel hak ve özgürlüklere erişiminde güçlük ve kapasite (dil desteği ve adli yardım) eksikliği; güvenli olması beklenen alanların bile trans- kadınlar için güvenli olmaması; sığınma evlerini düzenleyen kuralların yeterince esnek olmaması veya yönetimin anlayışsızlığı nedeni ile kırılğan gruplarda bahsedilen sorunların daha da derinleştiği belirtilmiştir. İleri yaştaki bireylerin yaşa dayalı ayrımcılığa maruz kalması (pandemi döneminde evde kalma örneği) da bir başka örnektir. Tüm bunlar için 'ortak bir platform ihtiyacı' öne çıkan bir öneri olmuştur. Bu platformun sadece dijital değil, erişimin de daha yüksek olacağı fiziksel bir mekânda olması ve her zaman erişilebilir olması önerileri yapılmıştır.

Öneri 24: Mahalle evlerinin herkesin erişebileceği çoklu temsili olan alanlar olarak tasarlanması ve içerikleri farklı grupları entegre edecek şekilde düzenlemesi. Farklı alan ve gruplar için (örneğin. mülteci kadınlar) danışmanlık ofisleri oluşturulması, ihtiyaca göre kendi dilinde bir danışmanlık hizmeti verilmesi.

Çalışmanın 3. aşamasında bir hikâye çalışması üzerinden katılımcılardan bir betimleme yapması istenmiş; hak ihlali, şiddet veya ayrımcılığa maruz kalan kişinin olası bağlantıları, düşünceleri, algıları, becerileri, hayalleri ve yetileri tartışılmış ve bu sayede şiddet, hak ihlali veya ayrımcılığa maruz kalmanın dışında bir kişilik kurmacası yapılmaya çalışılmıştır.

Hikayeleştirme Çalışması

Atölyenin hikâyeleştirme kısmında hak ihlali yaşayan bireye dair özellikler şöyle betimlenmiştir:

Bağlantıları

Bir karakterin hak ihlaline karşı pozitif yönde ilerleyebilmesi ve mücadele edebilmesi için edinebileceği bağlantı örnekleri, yerel yönetim ve kadın meclisleri, güçlü ebeveynler ve birbirinden öğrenme yoluyla gerçekleştirebileceği tanıdıklar olabilir.

Sosyal Medya ve Televizyon

Sosyal medya üzerinden veya kitle iletişim araçları aracılığı ile 'başarı hikâyeleri'ne erişebilmek bu bireyi motive edebilir. Medya gibi kanallarda bilgilendirmeler olması hak ihlali konusunda kadınları bilinçlendirebilir, dizilerde şiddetin kontrol altına alınması ve şiddete karşı bir refleks geliştirilmesi normalleşen şiddet ve hak ihlali algısını kırmaya yardımcı olabilir.

Beceriler, alışkanlıklar, zevkler ve kişisel eşyalar:

Çalışma grubunda bir karakter tanımlarken karakterin kendini tanımladığı, tanımlayabileceği ya da aidiyet hissi oluşturduğu kimliklerden bağımsız olarak:

- Kıyafeti, görüntüsü
- Ritüelleri
- Çocuklu veya çocuksuz oluşu
- Boşanmış olması
- Yönelim ve tercihleri
- Kırılganlık yaratabilecek her türlü durumunun

karakteri dışarıdan tanımlaya neden olduğu konuşulmuştur. Karakterin çevresindeki bireylerin kendisine bu noktalara dikkat ederek yaklaşması, bu tip kategorilere karşı duruş sergileyerek dayanışma oluşturmasının önemi ve zorlukları vurgulanmıştır.

Düşünce ve Algıları

Bir önceki bölümün aksine, düşünce ve algılar kısmında hak ihlali yaşayan her kadının zaman zaman 'suçlanıyorum hissi', 'kıyaslanıyorum hissi', 'anlatmak zorundayım hissi' yaşadığı, bunlarla kendini etiketlenmiş hissedebileceği, bunları yaşamadığı durumda ise 'duygusuz' olmakla suçlanacağı konusunda çoğunluk görüşü oluşmuştur. Bunların yanında, 'verici olma zorunluluğu', 'kötü anne olmama' ve 'kutsal evlilik yürütme zorunluluğu' nun sosyal ilişki kurabildiğini algılamayı zorlaştırdığı, bunların da yine kadın dayanışması, paylaşması ve güven ile aşılabileceği sonucuna varılmıştır.

Hikâyenin mutlu sona bağlanabilmesi için hak tanımlamayı öğrenme, dayanışma ve mahalleden başlayıp dâhil ederek örgütlenme ön koşul olarak görülmüştür.

“

Sağlık

Bu tema altında, özellikle Esenyurt bölgesinde yaşayan göçmen kadınların sağlığa erişim konusunda zorlandıkları ifade edilmiştir. Özellikle hamilelik, meme kanseri, rahim kanseri gibi kadın sağlığını ilgilendiren test ve taramaları nerede yaptırabileceklerini bilmedikleri ve bu haklara erişemedikleri aktarılmıştır.

Kadınların ve göçmenlerin sağlığına yönelik bilgilendirme yapılacak bir sağlık merkezi veya dernek kurulması gerektiği vurgulanmıştır. Kadınların genel olarak aile hekim süreçlerine tam olarak hâkim olamadıkları belirtilmiştir. Oturma izni bulunmayan göçmen kadınların da sağlığa erişim konusunda sıkıntı yaşadıkları aktarılmıştır. Psikolojik destek konusunda yeterli imkân bulamadıklarını, özel merkezlerin sağlık ve danışmanlık hizmetlerinde fahiş ücretler uyguladıkları konuşulmuştur.

Masada bulunan katılımcılar genel olarak Esenyurt bölgesindeki kadınların sağlığa erişim konusundaki sıkıntılarını paylaşarak, bölgede yaşayan kadınların birçoğunun kadın doktor tercih etmek istedikleri; fakat kadın doktorların hastanelerde az olduğu buna istinaden randevu almak isteyen kadınların korku ve çekincelerinden dolayı doktora gidemedikleri aktarmıştır.

Bazı bölgelerde toplu taşımaların yetersiz olması nedeniyle hastanelere ulaşımında ciddi sıkıntılar yaşandığı, bu sebeple kadınların randevularını kaçırdıkları veya iptal ettirmek zorunda kaldıkları belirtilmiştir.

Cinsel sağlık ve kadın sağlığı konusunda birçok bölgede kadınların yeterli bilgiye sahip olmadıkları, hamilelik durumlarını bile çok geç fark ettikleri konuşulmuştur. Bunun üzerine, mahalle çalışmaları, mahalle sohbetleri veya bilgilendirici seminerler yapılması önerisi gelmiştir. Gençlerin ergenlik dönemi, kadın sağlığı ve doğum kontrol yöntemleri gibi bilgilendirmelere ihtiyaç duydukları da belirtilmiştir.

Ayrıca, kadınların temel ihtiyaçlarından biri olan hijyenik pedlerin ücretsiz olması konusunda aktarımlarda bulunulmuştur. İstanbul'da kadınların sağlığa erişiminde ciddi sorunların var olduğu gözlemlenmiştir. Engelli kadınların kişisel sağlık haklarına erişim konusunda yaşadıkları sıkıntılar da paylaşılmıştır.

Görsel 7. Şiddet, hak ihlalleri ve ayrımcılık masası.

Hikâye

Atölye boyunca sağlık ile ilgili ortaya çıkan tüm deneyim ve öneriler, hikâyeleştirilerek bir araya getirilmiştir. Derinlikli hikâye örneği birçok paydaşın rollerinin de betimlenmesine yardımcı olmuştur.

Karakter: Ayşe, 37 yaşında, evli, Beyoğlu'nda yaşıyor.

Üniversiteyi kazanmış ama ekonomik problemler nedeniyle bırakmak zorunda kalmış ve çalışmaya başlamış. Hastanede veri giriş operatörü olarak çalışıyor. İşyerinden arkadaşıyla evlenmiş. Şirket politikaları bahane edilerek işten çıkartılmış. Bu süreçte tacize ve mobbinge maruz kalmış. Üzerinde yoğun bir aile baskısı ve özgüven eksikliği var.

Evde işe yaramaz muamelesi görüyor. Çözüm olarak da çocuk yapmak istiyorlar ve yapıyorlar. Bu durumun, aile bağını güçlendireceğini düşünüyorlar. Ama kocasının şiddeti git gide artıyor. Aynı zamanda maddi kaygılar oluşmaya başlıyor. Ayşe hamileyken bile sağlıklı beslenemiyor. Doğumunun ardından, çocuğunun gelişimiyle ilgili eksiklikler oluşuyor (şu an 1,5 yaşında) ve nitelikli beslenememe durumu var.

Ayşe, önce maruz kaldığı şiddet nedeniyle polise başvuruyor ama "kocandır, sever de döver de" cevabını alıyor. Ailesine gidiyor; aile de ataerkil bir bakış açısıyla yaklaşıyor. Ayşe abisinden de şiddet görüyor. Ne yapacağını bilmiyor, psikolojik desteğe ihtiyacı var. Aldığı darbeler nedeniyle tedaviye de ihtiyacı var. Sağlık hizmetinden faydalanmak için süreklilik gerekiyor. Ücretsiz sağlık hizmeti arıyor. Hangi bölüme gidecek? Aile hekimi mi yoksa acile mi başvurmalı?

Ayşe sosyal medyada durumunu anlatan bir gönderi yazıyor ve paylaşıyor. Kadın örgütleri destek oluyor. Bu örgütlerden bir gönüllü kadın ona eşlik ediyor. Darp raporu almak amacıyla, hastanede acile gidiyor. Boşanmak istiyor. Nereye başvuracağını bilmiyor. Haklarını bilmiyor. Parası da yok. Ona eşlik eden gönüllü kadın yardımcı oluyor. Danışmadan sıra alması gerekiyor. Acaba kimliği yanında mı? Sarı alanda sıraya giriyor. Devlet hastanesindeyiz, saat akşam suları 22:00. Hastane çok kalabalık. 40 dakika bekliyorlar. Eşlik eden kadın gönüllü sayesinde (hatırlatmasıyla), adli vaka olması nedeniyle öncelik veriliyor. Ayşe, kadın doktor tercih ediyor. Bu talebi hekim seçme hakkı bağlamında olumlu karşılanıyor. Herhangi bir ötekileştirmeye maruz kalmıyor ve muayenesini oluyor. Verilen ilaçları alması lazım ama cebinde parası yok. Yanındaki gönüllü kadın destek oluyor. Ayşe'nin SGK'sı var ama eşinin üzerinden. Yine de ekstra ödeme yapması gerekiyor; önceki muayenelerinden borçları var. Eczacı ödemeyi üstleniyor. Dayanışmayla kadına hayat veriliyor. Darp raporu alınıyor.

Ne yapılabilir?

Öneri 25: Hak ihlali yaşayan, şiddete uğrayan bireyin şiddet görmeyeceği güvenli bir ortam olmalı.

Öneri 26: Bu bireyin düzenli olarak bilinçlendirilmesinin yolu açılmalı (Örn. Kadın haklarını öğrenmeli).

Öneri 27: Mekânsal destekler planlanmalı (Örn. ŞÖNİM merkezlerinin hastanelerinin içinde de olması lazım. Mahalle meclislerinin de kurulması lazım)

Öneri 28: Şiddet gören kadınların mahalle ya da yaşadığı mekândan çıkması için süreçler tasarlanması lazım.

Öneri 29: Kadınların çocuklarının bakımı için kreş bulunmalı.

Öneri 30: İBB birimlerinde iş bulabilir; ancak "kadın kotası" bulunması önemli.

Öneri 31: Konut desteği ve barınma yardımı gerekiyor.

Öneri 32: 6284 Sayılı Kanuna ilişkin uygulamalar bağlamında, şiddet gören kadınların Aile Bakanlığından gerekli tedbirleri talep edebiliyor olduğu bilgisi paylaşılmalı (mesela koruma tedbiri, kimlik değişimi gibi.)

Burada sürece dâhil olan ve olması gereken kurumlar şöyle sıralanabilir:

- Kadın dernekleri   - **Mahalle temsilcileri**   - Muhtarlar   - **Yerel kurumlar**   - Aile
- **Medya**   - ŞÖNİM   - **Belediyelerin Kadın dayanışma merkezleri**   - Polis   - **Hastaneler**

Sonuç

“

'Toplumsal Cinsiyet ve İstanbul'da Güvenlik Algısı' konulu bu çalışmada, kolektif bir fikir üretim ortamı oluşturmak ve beyin fırtınası yaratmak amacıyla 'World Cafe' tekniği, erişilirlik ve çoklu katılım da gözetilerek, adapte edilmiş ve sosyal tasarım görselleme metotları kullanılmıştır. Lucy Kimbell ve Joe Julier'in hazırlamış olduğu sosyal tasarım metotları İstanbul'da toplumsal cinsiyet ve güvenlik konusunda sosyal tasarımlar yapabilmek için uygulanmıştır. Katılımcılar 5 farklı tema üzerinden kadın güvenliğini tartışmışlardır. Bu temalar; (1) yoksulluk ve istihdam, (2) güvensizlik ve tekinsizlik, (3) dayanışma, (4) şiddet, hak ihlalleri ve ayrımcılık ve (5) sağlık olarak sıralanmış; toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik çalışmalar, kadının insan haklarına yönelik bilgilendirme faaliyetleri, kurumlar arası iş birliği ve koordinasyon, katılımcı sosyal politikalar oluşturulması, sosyal uyum politikaları uygulanması, kent içi mekânların kadınlar, engelli bireyler ve LGBTIQ+ bireyler için güvenli hale getirilmesi gibi konular ön plana çıkmıştır. Çıktılar ve öneriler, tüm kategoriler ayrı ayrı sıralanmış ve karar vericiler için bir kılavuz olması amaçlanmıştır.

Atölye Paydaşları

- Adile ÇINAR** - Maltepe Kent Konseyi
- Aidi NAVİDİ** - Esenyurt Kent Konseyi Göçmen Meclisi
- Arzu GEZENT** - Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği/ İstanbul Kent Konseyi Kadın Meclisi
- Asiye ŞAHİN** - Maltepe Kent Konseyi
- Ayşegül Arslan KUŞKU** - İBB Kadın Aile Hizmetleri Müdürlüğü
- Çağla AKDERE** - Kadınlarla Dayanışma Vakfı
- Çiğdem ÇINAR** - Esenyurt Kent Konseyi Kadın Meclisi/ İstanbul Kent Konseyi Kadın Meclisi
- Çiğdem TURANLI** - Maltepe Kent Konseyi
- Deniz ALTUNTAŞ** - Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Merkezi/ İKK Kadın Meclisi
- Deniz YAZGAN** - Ceviz Otizm Araştırmaları ve Toplumsal Savunma Derneği
- Derya AVŞAR** - Esenyurt Kent Konseyi- Engelli Meclisi
- Derya KAP** - İstanbul Kent Konseyi Kadın Meclisi
- Dilan YALMAN** - İstanbul Kent Konseyi Toplumsal Eşitlik Çalışma Grubu
- Dilek BAŞALAN** - Kadın Zamanı Derneği
- Elnare Muallime FERULLALZEDE** - Esenyurt Kent Konseyi Göçmen Meclisi
- Emine Aysemir** - Kent Kültür ve Kalkınma Derneği
- Sevim DURMUŞ** - Kent Kültür ve Kalkınma Derneği
- Fadime BİRİNCİ** - İyiliklerde Yarışalım Derneği
- Filiz CACA** - Karadeniz Vakfı Gençlik ve Spor Kulübü Derneği
- Gönül ORHAN** - Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı
- Gülay ÖZEL** - Maltepe Kent Konseyi Kadın Meclisi
- Gülin ÇİTOĞLU** - Arama Kurtarma Köpekleri Derneği
- Günce BEYAZER** - İBB Sosyal Hizmetler Müdürlüğü
- Hamiyet ŞABUDAK** - Çekmeköy Dayanışma Derneği
- Hatice KURŞUNCU** - Vizyon 2050 Ofisi
- Jülide ÇİLİNGİR** - Tüketicinin ve Rekabetin Korunması Derneği/ İstanbul Kent Konseyi Yürütme Kurulu Üyesi
- Müjgan SALUR** - Sağlık Hizmetleri Sendikası
- Nihal ÖZTÜRK** - Yerel Demokrasi Kadın Meclisi
- Nilgün GÖKTÜRK** - Maltepe Kent Konseyi Kadın Meclisi
- Nilüfer KANTEKİN** - Sancaktepe İnönü Mah. Muh./ İstanbul Kent Konseyi Kadın Meclisi
- Nilüfer KİLİT** - Divriği Kültür Derneği
- Nilüfer TATAR** - İBB Bölgesel İstihdam Ofisi
- Nurten KOCA** - Avcılar Kent Konseyi Kadın Meclisi
- Pınar NERCİS** - Maltepe Kent Konseyi Kadın Meclisi
- Seher POLAT** - Avcılar Kent Konseyi Kadın Meclisi
- Selin SEZEN** - İBB Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı
- Selin TÖRİYEN** - İBB Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı
- Semahat DARUGA** - Türk Kadınlar Birliği Maltepe Şube Başkanı
- Senem ÖZDEMİR** - Kartal Yakacık Çarşı Mah. Muh./ İstanbul Kent Konseyi Yürütme Kurulu Üyesi
- Sevda ARSLAN** - Maltepe Kent Konseyi Yürütme Kurulu Üyesi/ İstanbul Kent Konseyi Kadın Meclisi
- Sevil HOŞMAN** - Esenyurt Kent Konseyi Kadın Meclisi
- Sevilay KARAPINAR** - Türk Kadınlar Konseyi Derneği İstanbul Şubesi
- Sevinç YEŞİLTAŞ** - Belgesel Sinemacılar Birliği
- Süreyya ARCAN KARA** - Kadınlara Hukuki Destek Merkezi/ İstanbul Kent Konseyi Kadın Meclisi
- Şirin YALINCAKLIOĞLU** - Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu
- Tahire GÜR** - Maltepe Kent Konseyi Kadın Meclisi
- Tijen CANAYAKIN** - Maltepe Kent Konseyi Kadın Meclisi
- Tuğba KARALARLI** - Esenyurt Kent Konseyi Kadın Meclisi
- Vadi ERTEYİM** - UNHCR
- Zarife AKBULUT** - Sosyal Politika, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği/ İstanbul Kent Konseyi Yürütme Kurulu Üyesi
- Zehra KARAHAN** - Kadınlarla Dayanışma Vakfı/ İstanbul Kent Konseyi Kadın Meclisi
- Zerrin AKHAN** - Sosyal Politika, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği

KADIN
MECLİSİ

HAT

